

RAN-2254

S.Y.B.A. External Examination

March / April - 2019

Sanskrit Paper-III (Subsidiary)

ललित साहित्य, स्तोत्र साहित्य, व्याकरणम् एवं अर्थावबोध

(१) अभिज्ञानशाकुन्तलम् – कालिदासः

(२) गङ्गालहरी – जगन्नाथः

(३) व्याकरणम् तथा अर्थावबोध

[Total Marks: 100

સૂચના : / Instructions

નીચે દર્શાવેલ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.

Fill up strictly the details of signs on your answer book

Name of the Examination:

S.Y.B.A. External

Name of the Subject :

Sanskrit Paper-III (Subsidiary)

Subject Code No.:

2 2 5 4

Seat No.:

--	--	--	--	--	--

Student's Signature

૧. (અ) ટૂંકમાં જવાબ આપો. (કોઈ પણ પાંચ)

૧૦

(A) A write answer in short. (Any Five)

10

૧) ‘અભિજ્ઞાનશાકુન્તલમ્’ માં કવિએ કોની માંગલિક સ્તુતિ કરી છે?

1) Whom did the poet worship in the drama ‘અભિજ્ઞાનશાકુન્તલમ્’.

૨) સાસરે જતી શકુન્તલાને કાશ્યપમુનિએ કઈ સલાહ આપી?

2) Which advice did કાશ્યપમુનિ give to Shankuntala going to father in low's house?

૩) વિવાહના પ્રકારો જણાવી, દુષ્યંત-શકુન્તલા કયા વિવાહથી જોડાય છે?

3) Give the types of marriage, with which type Dushyant - Shakuntala got married.

૪) કરભક કોનો સંદેશો લઈને આવે છે?

4) Whose message does the Karbhak bring?

- ૫) સર્વદમનનો અર્થ સમજાવો.
- 5) Explain meaning of word 'સર્વદમન'.
- ૬) 'ગંગાવહરી' અનુસાર ગંગાની ઉત્પત્તિ ક્યાંથી થઈ હતી?
- 6) According to from where Ganga was born?
- ૭) ગંગામૈયાનું આસન શું છે?
- 7) What is the આસન of Gangamaiya?

(બ) નીચે આપેલા ગદ્યખંડમાંથી પૂછવામાં આવેલા પ્રશ્નોના સંસ્કૃતમાં જવાબ આપો. ૧૦
(કોઈ પણ એક)

(B) Read the following passage and answer in Sanskrit the questions 10
following it. (Any One)

- ૧) આસીત્ કોઽપિ સ્થવિરો નિતાન્તં પુષ્ટશરીરઃ। સ કદાચિન્માર્ગેણ ગચ્છન્ રાજા દૃષ્ટઃ। રાજા સ્વયં તરુણોઽપિ રોગપીડિતો ભૃશં દુર્બલઃ સમજાયત। સ વૃદ્ધસ્યાદુઃ, સુપુષ્ટં વીક્ષ્ય વિસ્મિતસ્તં સાદરમાહૂય ન્યગદત્। આર્ય, શતં વૈદ્યા મામુપચરન્તિ। તથાપી-

દૃશી મે દશા વર્તેતે। ત્વં તાવદ્ વૃદ્ધઃ। તથાપિ નીરોગઃ। બલં ચ તે પ્રભૂતં દૃશ્યતે। તકસ્તે વૈદ્ય ઇતિ મે કથયિતુમર્હસિ। યેનાહં તમેવ સમાશ્રયેય મિતિ। વૃદ્ધોઽભાષત - દેવ ત્વં ધનાઢ્યઃ વૈદ્યશતં પોષયિતું ક્ષમઃ। દરિદ્રસ્ય મે કા શક્તિરસ્તિ કર્મણ્યસ્મિન્। કેવલં દ્વાવેવ મે વૈદ્યો વર્તેતે।

- ૧) સ્થવિરઃ કીદૃશઃ આસીત્?
- ૨) રાજા કીદૃશઃ આસીત્?
- ૩) સ રાજા તં વૃદ્ધં કિમ્ આહ?
- ૪) વૃદ્ધસ્ય કૌ વૈદ્યૌ સ્તઃ?
- ૫) વૃદ્ધઃ કેન દૃષ્ટઃ?

- ૨) અસ્તિ વિકળ્ટકં નામ પુરમ્। તત્ર મહાધન ઈશ્વરો નામ વણિક્। તસ્ય ચત્વારો જામાતૃકા ગર્ગસોમદત્તશ્યામલકા અવન્તીનગરાત્ સમાયાતાઃ। તે ચ તેન મહતા ગૌરવેણ પૂજિતાઃ। એવં તેષાં તત્ર વસતાં માસષટ્કં સજ્જાતમ્। તત ઈશ્વરઃ સ્વભાર્યામુવાચ। 'એતે જામાતરઃ સ્વાનિ ગૃહાણિ ન પ્રત્યગચ્છતિ વિનાપમાનં ન યાસ્યન્તિ। તદ્વદ્ ભોજનવેલાયાં પાદપ્રક્ષાલનાર્થં જલં ન દાતવ્યમ્। યેનાપમાનં જ્ઞાત્વા ગમિષ્યન્તિ' ઇતિ। તથાનુષ્ઠિતે ગર્ગઃ પાદપ્રક્ષાલનાપમાનાત્, સોમો લઘ્વાસનદાનાત્, દત્તશ્ચ કદશનતો યાતઃ। ચતુર્થઃ શ્યામલકો યાવન્ન યાતિ તાવદર્ધચન્દ્રપ્રદાનેન નિષ્કાસિતઃ।

- ૧) વણિકઃ કિં નામ આસીત્?
- ૨) જામાતૃકાઃ કુતઃ સમાયાતાઃ?
- ૩) જામાતૃકા કિયત્કાલપર્યન્તં ઈશ્વરસ્ય ગૃહે સ્થિતાઃ?
- ૪) ગર્ગઃ કથં યાતઃ?
- ૫) ઈશ્વરેણ શ્યામલકં કથં નિષ્કાસિતઃ?

૨. (અ) કોઈ પણ બે નો અનુવાદ કરો.

૬

(A) Translate any two.

6

- ૧) યદાલોકે સૂક્ષ્મં વ્રજતિ સહસા તદ્વિપુલતાં
યદદ્ધા વિચ્છિન્નં ભવતિ કૃતસંધાનમિવ તત્।
પ્રકૃત્યા યદ્વક્રં તદપિ સમરેખં નયનયોર્ન
મે દૂરે કિંચિત્ક્ષણમપિ ના પાર્શ્વે રથજવાત્ ॥
- ૨) તવ કુસુમશરત્વં શીતરશ્મિત્વમિન્દો
દ્વયમિદમયથાર્થં દૃશ્યતે મદ્વિધેષુ।
વિસૃજતિ હિમગર્ભૈરગ્નિમિન્દુર્મયૂઃ
સ્તમપિ કુસુમબાણાન્ વજ્રસારી કરોષિ ॥
- ૩) યાસ્યત્યદ્દ શકુન્તલેતિ હૃદયં સંસ્પૃષ્ટમુત્કઞ્ઠયા
કાષ્ઠઃ સ્તમ્ભિતબાષ્પવૃત્તિકલુષશ્ચિન્તાજડં દર્શનમ્।
વૈકલવ્યં મમ તાવદીદૃશમપિ સ્નેહાદરણ્યૌકંસઃ
પીડયન્તે ગૃહિણઃ કથં નુ તનયાવિશ્લેષદુઃખૈર્નવૈઃ ॥
- ૪) મહાભાગઃ કામં નરપતિરમભિન્નસ્થિતિરસૌ
ન કચિશ્ચદ્વર્ણાનામપથમપકૃષ્ટોઽપિ ભાજતે।
તથાપીદં શશ્વત્પરિચિતવિવિક્તેન મનસા
જનાકીર્ણં મન્યે હુતવહપરીતં ગૃહમિવ ॥

(બ) કોઈપણ બેનો અનુવાદ કરો.

૬

(B) Translate any two.

6

- ૧) સ્મૃતિં યાતા પુંસામકૃતસુકૃતાનામપિ ચ યા
હરત્યંતસ્તંદ્રાં તિમિરમિવ ચંદ્રાંશુસરણિઃ।
ઇયં સા તે મૂર્તિઃ સકલસુરસંસેવ્યસલિલા
મમાન્તઃ સંતાપં ત્રિવિધમપિ પાપં ચ હરતામ્ ॥
- ૨) સમુત્પત્તિ પદ્મામણપદપદ્મામલનખા
ન્નિવાસ કંદર્પપ્રતિભટજટાજૂટ ભવને।
અથાઽયં વ્યાસંગો હતપતિતનિસ્તારણવિધૌ
ન કસ્માદુત્કર્ષસ્તવ જનનિ જાગર્તિ જગતિ ॥
- ૩) ઇદં હિ બ્રહ્માણ્ડં, સકલભુવનાભોગભવનં
તરંગૈર્યસ્યાન્તર્લુઠતિ પરિતસ્તિંદુકમિવ।
સ એષઃ શ્રીકઞ્ઠપ્રવિતતજટાજૂટજટિલો
જલાનાં સંધાતસ્તવ જનનિ તાપં હરતુ નઃ ॥

- ૪) પયઃ પીત્વા માતસ્તવ સપદિ યાતઃ સહચરૈ
વિમૂઢૈઃ સંરન્તું કવચિદપિ ન વિશ્રાન્તિમગમમ્।
ઇદાનીમુત્સન્ને મૃદુપવનસંચારશિશિરે
ચિરાદુન્નિદ્રં માં સદયહૃદયે શાયય ચિરમ્॥

(ક) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પૂર્વાપાર સંદર્ભ આપી સમજાવો.

૮

(C) Explain any two with reference to the context from following.

8

- ૧) ભો ભો રાજન્, આશ્રમમૃગોડયં ન હન્તવ્યો ન હન્તવ્યઃ।
૨) અર્થો હિ કન્યા પરકીય એવ।
૩) સુધાસૌન્દર્યં તે સલિલમશિવં નઃ શમયતુ।

૩. 'અભિજ્ઞાનશાકુન્તલમ્' ના પાંચમાં અંકનું નાટ્યગત મહત્વ દર્શાવો.

૨૦

૩. Show the dramatic importance of the fifth act of 'અભિજ્ઞાનશાકુન્તલમ્'.

20

અથવા / OR

૩. "દુર્વાસાનો શાપ અભિજ્ઞાન શાકુન્તલની ધરી છે". આ વિધાનની સમીક્ષા કરો.

૨૦

૩. Curse of दुर्वासा is main axis of 'અભિજ્ઞાનશાકુન્તલમ્' review this statement.

20

૪. જગન્નાથના વ્યક્તિત્વ અને વિદ્વત્તાનો વિસ્તૃત પરિચય આપો.

૨૦

4. Give detailed introduction of the personality and scholarship of the poet Jagannath.

20

અથવા / OR

૪. જગન્નાથની કૃત્તિઓનો સવિસ્તર પરિચય આપો.

૨૦

4. Write detail introduction of the works of Jagannath.

20

૫. વિવેચનાત્મક નોંધ લખો. (ગમે તે બે)

૨૦

5. Write critical notes. (Any Two)

20

૧) સર્વદમન - દુષ્યંતમિલન

1) The meeting of સર્વદમન-દુષ્યંત

૨) ઉપમા કાલિદાસસ્ય

૩) 'ગંગાલહરી' માં શિવના સ્વરૂપનો મહિમા

3) Importance of Shivas form in 'ગંગાલહરી'.

૪) 'ગંગાલહરી' શીર્ષક.

4) The title 'ગંગાલહરી'